

Vprašanjem glede inseratov i. dr. se naj priloži na odgovor dopisnica ali znamka. — Dopisi naj se frankirajo. — Rokopisi se ne vračajo.

JUGOSLAVIJA

Ljubljana. ...
... za enkrat 2 K
... za večkrat popust.

Zagreb: Elekti: Banka za Primorje 740—750, Jadranska banka 1800—1900, Narodna banka 575—600, Jugoslov. banka 510—590, Ljubljanska kreditna banka 78—85

Zelena luč.

(Dalje.)

Ko sem prišel drugo jutro ob devetih k zajtrku, je sedela žena — kakor vedno — že na svojem mestu in me je smehljaje pozdravila. Skrivaj sem jo opazoval. In videl sem, da je njen obraz blede in vpadel; njene oči pa so bile polne strašne žalosti. Čakal sem, Mr. Jenkins, dolgo sem čakal in upal, da začne govoriti in mi razodene vse. Toda molčala je trdovratno in strmela tjavendan, kadar je mislila, da ne gledam nanjo, venomer s tistim izrazom brezmejnega potrtosti na obličju. To se ve, da bi jo bil lahko naravnost vprašal, kaj ji je. Večkrat me je že imelo, da bi zinil. Toda kolikorkrat sem ji pogledal v blede obraz in v obupne, turobne oči, mi je zastala beseda v grlu. In končno, ako sama ni hotela govoriti, ako ni hotela povedati resnice,

mi je gotovo ne bi bila priznala, da sem jo vprašal.

Toda — moj sum je bil vzbujen. Slučaj je nanesel, da je imel klub, ki sem njegov član, minulo soboto svoj ples. Dve leti zaporedoma sem bil z ženo na tem plesu, in vselej sva se prav dobro zabavala. Povsem naravno je bilo tedaj, da sem jo topot spet povabil s seboj. Odklonila je. Ni se počutila dobro. Ko sem nato izrazil namen, da bi tudi jaz ostal doma, me je silila na vse pretege. »Le pojdi,« je dejala, in zdela se mi je, da so se ji pri tem napolnile oči z nemirom, »preveč bi mi bilo ludo, ako bi si zaradi mene odrekel veselje. Zabavaj se kar najbolje.« Zvečer mi je celo sama pripravila frak. In šel sem.

Za vsak slučaj sem se peljal res na veselico, da bi lahko rekel: bil sem tam; toda odšel sem že ob eni, dočim sem doma napovedal, da se vrnem ob treh.

Točno ob eni po popolnoči sem poklical avto in se odpeljal na Viktorijino cesto. Izstopil sem na vogalu.

Hiša je ležala v globoki temi. Dvakrat, trikrat sem šel mimo; nato sem se zavihtel preko vrtnega ograja ob vili, ki stoji nasproti moje hiše, in sem se stisnil k zidu.

Žive duše ni bilo na ulici. Nobe na zvezda ni sijala na nebu, ki se je preprezalo s črnimi oblaki. V daljavi je odmeval zdajpazdaj samotni korak zakasnelega pešca. Drugače je bilo vse tiho kakor v grobu. Nepristano sem opazoval okna svoje hiše; odevala sta jih molk in tema. Zda se mi je zazdelo, kakor bi se bilo nekaj izpremenilo pri gnikih moje pisalne sobe. Na prvi mah sem zaman pomislil, kaj bi bilo, a v naslednjem hipu se mi je zasvitalo: zavese! Nekdo jih je bil pravkar zadrnil! Vročno sem upiral oči v svoja

okna; in tedaj — tedaj — se je mahoma zablislila — —.

(Dalje prih.)

Pošljite naročnino!

Priporočajte „JUGOSLAVIJO“

Tri kompletne brivske oprave

z ameriškimi stoli se prav po nizki ceni prodaja. Naslov v našem upravnistvu.

APNO

po najnižji ceni nudi

Miloš Regovc, Sava-Jesenice.

Promet

lehn. in indust. podjetje dr. z o. z.

v Ljubljani, Gradišče 9.

jako poceni

zaradi premenjene dispozicije

prodaja

1 električ. motor

17 P. S. 440 Volt, ca 1100 obratov, izdelek Brown-Boweri z reostatem in drugimi pripadki.

1 električ. motor

11 P. S., 300 Volt, ca 1200 obratov, kompleten.

Za oba motorja se prevzame garancija za takojšnjo uporabljivost

Kuharica in sobarica

kateri želita ostati več let v eni službi se iščeta za fino obitelji v večjem mestu Hrvatske. Ponudbe naj se pošljejo na: Em. Ebenspangerja sin, Bjelovar.

Filip Pečenko

Zaloga galanterije pletenin.

Lastni uvoz.

Ljubljana, Turjaški trg 1.

Specifična tvrdka

LUDOVIK ŠVARC vd.

na RAKEKU

oskrbuje točno, najhitreje vse v specifično stroko spadajoče posle, tudi ocarinjenje.

Največja zaloga klavirjev in pianinov v Ljubljani.

Trdnja

J. Dolenc, Ljubljana

Hilkerjeva ulica 5

priporočam za nakup najboljših instrumentov iz vrstnih tovarov po najsolidnejših nizkih cenah.

Prvovrstni

čevljarski klej

po K 24 — za kg v pločevinastih žakljah razpošilja najmanj 5 kg po povzetju

I. Keber, tvornica kem. izdelkov, Tacen pri Ljubljani, (Slovenija) Pri večjem odvzemu popust.

Pred nakupom

naj si vsakdo

ogleda veliko

zalogo

jedilnega orodja, jeklenega in aluminijevga, potne košare, čevljarskega orodja, rince in zapon za čevlje, sukanca, gumbov, veznin in navškov ter vse druge potrebščine za krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje pri

Josip Petelinč-u,

Ljubljana, Sv. Petra nasip 7.

Največja izbira! Nizke cene!

NA VELIKO IN MALO!

Poleg gumijasti obroči

za tovarne automobile

Pnevmatiko

za kolesa in avtomobile

Koleza

Avtomobili

najeeneje.

J. Gorec,

Ljubljana.

Gospodarska cesta 14.

ŠTAMPILJE

GRAVEUR

ANT. ČERNE

LJUBLJANA

DVORNI TRG 1

Katalog

Tovarna olja in firneža

Zabret & Komp.

Britof pri Kranju (Slov.)

Skloščje: Ecograd. Skloščje: Novisad.

Proizvaja jedilno laneno

olje, tehnično laneno olje,

prima laneni firnež, la-

nene tropine in druge

vrste oljnatih izdelkov.

Brzjavi: ZABRET, KRANJ.

Apretura . . . za usnje

Lak . . . za usnje

Vaselina . . . za usnje

Krema (terp.) . . za čevlje

Voščilo . . . za parkete

Plavilo . . . za perilo

v najboljši kvaliteti proizvaja

I. Keber, tvornica kem.

izdelkov, Tacen pri Ljubljani

(Slovenija).

„Triglav“ Ivan Jax in sin

Ljubljana, Dunajska cesta 15.

Šivalni stroji in stroji za pletenje.

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu.

Ustanovljena l. 1867.

Vezenje poučujejo brezplačno.

Popravila se sprejemajo.

Lastna delavnica.

Pisalni stroji „Adler“.

Kolesa iz prvih tovarov.

Dürkopp, Styria, Waffennrad.

Podgane, miši, stenice in drugi mrčes

pokončava z novimi povsem zanesljivimi sredstvi in popolnim uspehom

Oblastv. konces.

Zavod za pokončevanje mrčesa

Ljubljana, Stritarjeva u. 7/III

Spričevala na razpolago.

STAMPILJE vseh vrst

CIRIL SITAR

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 13

Zadružna Gospodarska banka d. d. Ljubljana,

Dunajska cesta 38-I.

Štiri milijone kron

zadene v najšrečnejšem slučaju igralec v

drugem kolu drž. razredne loterije.

Nad 1.200.000 kron

so zadele srečke v prvem kolu državne razredne

loterije kupljene pri

Zadružni Gospodarski banki Ljubljana.

Žrebanje se vrši v prvem razredu

15. in 16. julija 1921.

Cene srečkam v prvem razredu: cela srečka 48 din.,

polovica 24 din., četrtinka 12 din., osminka 6 din.

Srečke prodaja

Zadružna Gospodarska banka d. d. Ljubljana,

Dunajska cesta 38-I. (hiša Zadr. zveze).

NUDIMO:

Glavnike, lasne zaponke, koščene zaponke,

Nože, vilice, ilice, lesno robo;

Parfumi, mazila za brke, puder, briljantine;

Veziva, žepke, vrvice;

Trakove za čevlje, stari, naramnice;

Broše, prstare, uhane;

Gumba, sukanca;

Svinčnice, peresa, gobe.

Sčetke svih vrst!

in vse ostalo galanterijsko in kirurško robo!

Prodaja samo na veliko! Prodaja samo na veliko!

Braća Svježić, Zagreb

Telefon 23-44. Petrinjska ul. 5. Telefon 23-44.

Zahvala.

Preminul je gospod inženjer

Ivan Bešter

po dolgi mučni bolezni.

Pogreb se je vršil dne 27. t. m. ob 18. uri na pokopališču k Sv. Križu.

Iskreno se zahvaljujem vsem spremljevalcem na zadnji poti, vsem e. g. pevcem in darovateljem vencev.

Ljubljana, dne 27. junija 1921.

Žalujoči ostali:

Ana Bešter, žena. Janez in Marija, otroka. Lenard Bešter, oče. Ing. Lenard Bešter in Vel. Bešter, brata. Rozalija Bešter, sestra.

Sprejme se takoj več

sekačev (štancerjev)

k sekačnemu stroju. — Plača najvišja.

Tovarna „Petovia“ za usnje in čevlje

Breg pri Ptuj.

Glavno zastopstvo Fockove tovarne

„Srna mila“

Ivan Ferlež, Celje, Narodni dom

Glavno zastopstvo za Stajersko, Koroško in Prekmurje.

JURČKE

(gobe)

očistene in rezane sušite ter ponudite z vzorcem „HERBA“ zadruga za izkoriščanje zelišč s. o. j. Palmotičeva ul. 10, Zagreb, katera kupuje vsake količine in plača najvišje cene.

PREMOG

prvovrsten, spodnještajerski primeren za industrije in domačo porabo dobavlja na vagone, kosovec, orehovec ali zdrob. po dnevni ceni, vsako množino. Ponudbe pod „Premog“ na upravnem listu.

Telefon števil. 508.

Štev. pošt. čekov. urada SMS 12.051.

Obrtna banka v Ljubljani

Kongresni trg števil. 4.

daje kredite v obrtne svrhe, po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Vloge na knjižice in na tekoči račun obrestuje s

4%

od dne vloge do dne dviga.

Priloga k »Jugoslaviji«

torek dne 28. junija 1921.

Izjave jugoslovenskih poslancev v Rimu.

Naši ljudski zastopniki so v rimskem parlamentu podali tri izjave, ki bodo spadale gotovo med najvažnejše listine politične zgodovine primorskih Jugoslovenov.

I. izjava.

Skupina jugoslovenskih poslancev, ki so bili izvoljeni v novih pokrajinah, podaja sledečo formalno izjavo:

Jugoslovenski ljudski zastopniki poudarjajo, da imajo pravico, se posluževati pri izvrševanju svoje naloge svojega lastnega jezika, posebno kadar govore v zbornici. Ta pravica obstoja, ne da bi bilo potrebno, da jo kdo posebej priznava. Zakaj ta pravica je predpogoj in posledica najenostavnejše svobode, ki sodi ljudskim zastopnikom in njihovim volilcem. Izvrševanje te pravice je najbolj neposredno in najbolj zakonito očitovanje njihove narodne zavesti in dostojanstvenosti, ki se ne da zatreti. Ta pravica obstaja tudi zagadatelj, ker je v 62. členu ustave izrecno priznana ista pravica francoskemu jeziku v prilog ljudskim zastopnikom in senatorjem, ki so iz krajev, kjer je v rabi ta jezik. Zato moramo smatrati, da obstaja po neizbežni naliki ta pravica tudi za jugoslovenski jezik in za zastopnike onih krajev, v katerih se ta jezik govori in ki so bili priklopljeni kraljestvu šele po razglasitvi ustave. Jugoslovenski ljudski zastopniki so uverjeni, da se jim bo ta pravica tudi izrecno priznala. V tem pričakovanju in pridržujoč si pravico, da se poslužijo lastnega jezika v vsakem trenutku, kadar se jim bo zdelo to primerno, se bodo za sedaj omejili na to, da izrazijo svojo misel v italijanskem jeziku.

II. izjava.

Jugoslovenski ljudski zastopniki imajo čast podati sledečo izjavo: Suvereniteta italijanskega kraljestva se je pravno raztegnila na pokrajine, ki se nahajajo na severni obali Jadranskega morja, šele z rapalsko pogodbo od 12. novembra 1920 in s sledečo aneksijo, ki je stopila v veljavo 5. januarja 1921. Vse to se je zvršilo brez pravičnega privoljenja in v nasprotju z narodnim značajem ljudstva, ki med izlivi Soče in novimi mejami v pretežni večini ni italijansko, temveč jugoslovensko. Prazno se je izkazalo upanje, da bo italijansko kraljestvo, ki je zgrajeno na narodni enotnosti in ki je nastalo iz ljudskih glasovanj, spoštovalo tudi v tem slučaju narodnostno načelo in pravico narodov, da odločujejo o svoji lastni usodi.

Protest proti temu ne bo mogel nikdar utihniti v srcu Slovanov, ki so bili podvrženi Italiji. Ta protest ne more biti po krivičnem ravnanju z nami še bolj opravičen, kakor je, ker bolj opravičen sploh ne more biti. To ravnanje z nami, ki sicer ne nasprotuje formalnim jamstvom, ki so nam bila zares izrecno zanikana, pač danih svečanim obljubam, je naš protest le poostrilo. Slovanski ljudski zastopniki so složni, dati ob začetku svojega delovanja na tem mestu izraza temu protestu. Zato izrekajo za sedanjost in za vso bodočnost naličen formalen in slovesen pridržek v imenu Slovanov iz novih pokrajin, ital. državljanov, pokornih zakonom, toda zvestih lastnim idealom.

III. izjava.

Slovanski ljudski zastopniki imajo čast podati v imenu slov. prebivalstva in v svojem lastnem imenu sledečo izjavo: Slovani, ki so postali sedaj italijanski državljani, se natančno zavedajo svojega položaja.

Oni vedo, da jih veže na eni strani s plemenitimi srbskih in hrvatskih dežel, ki se sedaj imenujejo s skupnim imenom Južni Slovani ali Jugoslovani, naravna skupnost plemena, jezika, čustev, kulture in sporočil, na drugi strani pa, da jih sedaj veže z ital. prebivalstvom silna vez državne enote. Novi ital. državljani slov. narodnosti so odločeni in pripravljeni izvajati iz tako določenega položaja vse posledice. Kakor imajo pravico zahtevati zase najzvestejšo skrb in

najgloblje spoštovanje do vsega, kar se tiče njihove narodne zavesti, tako sprejemamo nase tudi vse obveze, ki izvirajo iz samega dejstva, da živimo v eni državi. To bodo pokazali s tem, da bodo po svojih lastnih močeh in v okviru svojega posebnega položaja sodelovali, da se dosežejo skupni ideali človečnosti in kulture ter npravnega in stvarnega napredka. To je stremenje in razpoloženje njihovih rojakov in zato imajo slovanski ljudski zastopniki

pred seboj jasno načrtano pot, ki se je imajo držati tako pri splošnih nastopih kakor in v prvi vrsti pri čuvanju in pospeševanju posebnih koristi, ki so jim bile zaupane. Iskreno in lojalno bodo zastavljali pri skupnem delu svoje četudi skromne moči in si bodo tako prizadevali, da se izkažejo vredne ne le zaupanja svojih volilcev, temveč tudi čustev tovarištva, ki misli, da ga bodo tu srečali in iz celega srca vračali.

Volitve na Koroškem.

Deželno- in državnozbornske volitve so končane. Koroški Slovenci so dobili za deželni zbor koroški dva mandata. Izvoljena sta: Kraiger Ferdinand, posestnik v Štebnu v Podjuni in dr. Fran Mischitz, profesor v Borovljah. V državni zbor slovenska stranka ni dobila zastopnika.

Po občinskih volitvah se je že lahko predvidelo, da bodo tudi pri teh volitvah zmagovalci — socijalni demokrati. Zlastno pa je dejstvo, da je mnogo Slovencev kljub temu, da je bila lastna slovenska stranka

— šlo z soc. demokrati ne glede na to, da se stranka prav nič ni zavzela za Slovence, ko so jih podili iz tovarn, od železnice itd. ter jih preganjali po navodilih Heimatsdiensta. Dosti je škodovalo Podgorčevu razkrajalno delo med Slovenci samimi.

Izid volitev je sledeč:

1. Državni zbor.

Velenemska stranka 16.138, dobi 1 zast.
Bauernbund 28.570, dobi 2 zast.
Socijalni demokrati 60.768, dobi 4 zast.
Krščanski socijalci 25.995, dobi 2 zast.
Slovenci 9863, dobi 0.
Komunisti 734, dobi 0.

Oddanih je bilo 142.077 glasov. Volivno število je bilo 12.997. Slovenci so imeli toraj 3134 glasov premo, da bi dobili poslanca.

2. Deželni zbor: Zg. Koroška.

Kršč. socij. 10.437 (3 zast.).
Soc. demokr. 24.575 (8 zast.).
Bauernbund 11.439 (4 zast.).
Velenemci 5495 (1 zast.).

Slovenci 2484.

Komunisti 99.

Volivno število je 2859; Slovenci so dobili le za 375 glasov.

Sp. Koroška. (Natančni podatki še manjkajo.) Kršč. socij. dobili 5 zastopnikov, Velenemci 3, socijalni demokrati 11, Bauernbund (2), Slovenci (2), komunisti (0).

Podrobni pregled o slovenskem delu Koroške:

Občina	Slovenci	Soc. dem.	Kršč. soc.	Bauernb.	Velenemci	Komunisti	Občina	Slovenci	Soc. dem.	Kršč. soc.	Bauernb.	Velenemci	Komunisti
Okrajno glavarstvo Celovec:							Globasnica	282	185	—	71	—	—
Žrelc	69	155	20	177	4	3	Ribarja vas	256	317	—	97	4	—
Grabštajn	24	350	17	258	22	—	Škocjan	206	209	13	89	2	—
Trdnja vas	6	201	14	168	5	—	Zitare vas	192	267	—	102	12	—
Hodiše	172	142	—	54	23	—	Ž. Kaplja	55	245	3	7	143	—
Kotmar ves	158	197	2	154	12	—	Bela	343	363	—	9	24	—
Kriva vrba	1	139	52	160	69	—	Djekše	121	125	31	124	7	36
Bilčovs	233	34	—	34	1	—	Grebinj	213	169	43	218	46	130
Žihpolje	65	117	—	153	22	—	Vobre	125	137	2	167	2	9
Otok	72	100	18	53	24	—	Pustica	2	27	90	158	3	2
Medgorje	38	135	11	99	1	—	Ruda	155	204	6	134	9	7
Zg. Vesca	105	62	—	10	—	—	Velikovec	93	442	31	198	336	8
Pokrče vas	13	213	1	161	16	1	Vašenberk	111	302	1	195	2	—
Radise	120	5	2	102	—	—	Okrajno glavarstvo Beljak:						
St. Peter pri Celovcu	6	750	71	91	84	18	Podklošter	92	1000	86	222	89	—
St. Rupert pri Celovcu	9	1985	187	35	216	83	Smerce	15	366	60	223	25	—
Škofiče	188	178	4	92	25	1	Bistrica n. Z.	11	56	35	43	9	—
Vetrinj	66	444	31	57	49	—	Straja vas	56	146	6	132	2	—
Šmartin n.	13	261	82	62	16	—	Kostanje	91	63	1	47	4	—
Bistrica v R.	221	462	3	30	50	—	Ledenica	225	141	16	55	7	1
Borovlje	264	1018	84	14	209	7	Lipa	92	197	7	61	12	—
Šmarjeta v R.	176	157	1	41	13	—	Rožek	60	91	4	22	42	—
Sp. Borovlje	104	224	2	40	25	—	St. Jakob v R.	553	708	2	126	38	1
Podlubelj	138	518	2	48	9	3	Vrba	19	245	57	24	155	1
Svetna vas	197	131	—	69	7	—	Bekštajn	763	630	2	392	47	—
Sl. Plajberk	169	49	—	27	—	—	Marija na Zili	101	355	7	189	18	—
Sele	409	40	—	4	—	—	Beljak	14	5677	1121	724	2464	36
Okrajno glavarstvo Velikovec:							Vernberk	147	444	49	162	41	1
Pliberk	77	142	30	77	155	—	Okrajno glavarstvo Šmohor:						
Bistrica	434	255	—	69	10	—	Brdo	73	84	12	62	12	1
Blato	193	167	—	55	21	—	Gorice	14	105	2	61	9	—
Žvabek	110	36	—	27	3	—	Steben n. Z.	14	204	57	100	15	—
Doberla vas	376	346	6	266	97	—	Blače	12	58	3	68	7	—
Galicija	125	199	—	93	8	—							

Občine, kjer ni bilo oddanih slovenskih glasov ni v seznamu.

Glede Slovencev pišejo »Freie Stimmen« z dne 21. VI. 1921, št. 138.

Kot nova prikazen se je sedaj udeležila koroškega volilnega boja »Slov. ljudska stranka«, v katerih vrstah so se našli večinoma oni, ki stojijo pod diktatom jugoslovensko orijentirane duhovščine. Da je teh v celem mešanem jezikovnem ozemlju, kljub močni agitaciji le 9000, medtem ko jih je v coni A sami glasovali okroglo 16.000 za Jugoslavijo,

kaže pravzaprav razveseljivo stremenje in počasno udomačenje mnogih hujšakačev na domovini, ki jo hočemo vsi zopet urediti. Vsekako kaže rezultat, kaka prostost vlada v Avstriji glede izvrševanja državljan- skih pravic, medtem ko je 100.000 po mirovni pogodbi Jugoslaviji pripadlih državljanov popolnoma brez političnih pravic.

Kljub vsi bahavosti so bile volitve pod nevidnim terorjem. Že to,

kar so Slovenci dosedaj na Koroškem preživeli in pretrpeli, je zadosti, da si niso upali oddati glas za stranko, ki je za nje edino prava. Upamo pa, da bo socij. demokratska stranka sešela glase in tako se prepričala, da gre mnogo uspeha tudi na konto slovenskih glasov. Po tem naj kontro stranka svojo bodočo politiko orijentira.

Proč z nemčizmi.

Družbo moramo očistiti nemčurjev, jezik pa moramo očistiti v besedi in pismu vsega, kar priča o našem robstvu. Odvadimo se vendar nemčizmov! Sledovi germanskega vpliva so vse preveč vidni v sloven-

ščini. Germanizem nam je potvarjal naš pristen slovanski slog, ker smo imeli na slovenskih tleh vse polno uradnikov, ki slovenščine niso znali ali jo lomili le za veliko silo. Dobili so se vrhutega ljudje, ki so naš jezik prav nalašč pačili in vlačili v njega vedé in hoté nemčizme.

V pismih smo posnemali vse po Nemcih. Podobno v družabnem delovanju. Naj samo omenim obliko pisma. Najprvo nagovor osebe, kateri pišemo, s klicajem na koncu govora. Prav pruski: nagovorjeni naj stopi, ko prečita začetek pisma, kot Prus na povelje stotnika: Habt acht!

V nasprotju z Nemci nagovarjajo drugi narodi osebo v pismu tako kakor v ustnem govoru, kjer pri nazivu osebe ni nič tako prisiljenega, svečanega ali zapovedujočega, da bi trebalo klicaja in za nagovorom začetek pisma z novo mislijo brez zveze. Francoz, Anglež, Italijan, Evropejec in Amerikanec delajo v pismu za naslovom vejico in vežejo začetek pisma z nagovorom v eno celoto. Ta oblika odgovarja vsebini, kajti nagovor in začetek vsebine pisma se stapljata v eno misel, en stavek. Nagovorjena oseba se spravi na ta način v povsem naraven stik z mislijo ravno tako, kakor se to zgodi v ustnem nagovoru. Iz istega vzroka je bila ostalemu svetu neznana ona potencirana titlatura, katere smo se učili od Nemcev iz njihove korespondence. Pisali smo in še pišemo: Vaše Blagorodje! in za tem prvim nagovorom še nov pod njim: Velečeni gospod profesor! itd. Posnemali smo bedastočo nemškega Wohlgeboren, Hochgeboren, Hochwohlgeboren itd. Ako se je med nami pojavil kak »novotar« in pisal mesto vseh teh aristokratsko bedastih naslovov kratko Gospod in celo brez klicaja po načinu nemške korespondence, je naletel večinoma na očitek, da je neotesaneč.

Se vse hujši očitek ga je lahko doletel, ako se je predrznil »novotar« pisati zastopnicam nežnega spola ali jih nagovarjati kratko: Gospa. Nagovarjati Nemko z golo besedo Frau je nemogoče, ker pri Nemcih je Frau približno to kar pri nas »žena, ženska«. Vsled tega Nemec pridevleje temu nagovoru še prilastek gnädige, torej gnädige Frau ali kratko Gnädige, da nekoliko ponižujoči izraz »žena« napravi prijeten. Ker je torej Nemka Gnädige, bog varuj, da bi se prikrajšalo Slovenko, torej »milostna« »milostiva«, »milostljiva«. Izraz je smešen sam na sebi, ker si je težko misliti, v čem obstoji ona »milost«. Je tudi krivično nazivati hudobno ali razvajeno gospo ali gospodično milostljivo, ker je so-proga ali hči človeka, ki spada med »obere Zehntausend«, odrekati pa tak naslov drugi, ki je pridna, poštena priprosta ženska, a je njen mož ali oče samo delavec ali ubožen inteligent. Z resnično demokratičnega stališča nikakor ne moremo ogrevati se za tako nazivanje. Gospa je poročena ženska, gospodična ne-omožena, milostljiva pa ni ne ena ne druga. Nehajno tedaj posnemati Nemce s to prismojeno milostjo. Gospe iz najboljših družin in narodnih krogov so se že pritoževale same nad »milostljivostjo«; in marsikdo je moral spraviti grajo radi nepotrebne kopije nemške vljudnosti brez ugovora.

Druga žalostna točka so nemščizmi v slovenščini sploh. Predaleč bi nas zavedlo, ako bi hoteli navesti vse. Kdor jih zasleduje in si jih beleži, lahko zbere v kratkem velik besednjak te grdobije. V pisni slovenščini opazimo, da se postavlja glagol predaleč od oseba na konec stavka ali celo na konec večstavkovne perijode, kakor to pač odgovarja nemškemu slogu, nikakor pa ne slovenskemu. Dalje rabijo premnogi namesto 2. sklon 4. sklon zanikanega predmeta. Kmet tega ne stori, ker piše tako kakor govori. V govoru pa rabi Slovenec (izvzemši kraje, kjer je imelo nemštvo vpliv) v nikalnih stavkih mesto 4. sklon 2. sklon objekta. Z ozirom na srbohrvatsko slovnico sicer ta napaka ne bi bila tako huda; Srbohrvati nimajo v zanikalnih stavkih 2. mesto 4. sklon. Pač pa velja to pravilo tudi v ruščini. Težave dela mnogim sklanjava ženskih samostalnikov po primeru nit, gos. Vedno čitamo 10 gosij (mesto gosi), nitij mesto niti. Enaka napaka je udomačena pri samostalniku dan: 5 dnij mesto dni. Čital sem celo že: dva dnij. Napake se delajo v trgovskih in drugih korespondencah pri svojilnem priimku: Poglejte v Vaše namesto: v svoje knjige.

Se hujše napake rodi enostavno posnemanje nemškega izraza in

prevod celih fraz dobesedno. Neprekosljivi so nemščizmi, ki so zrastle pri sodnih z nemškim in nemčurškim uradništvom in sodniki ter po odvetniških pisarnah, katerim je bila čistost jezika deseta briga. Ko je prišel klient v tako pisarno, mu je koncipijent postregel vljudno: Prosim, vzemite si prostor (kakor da bi potreboval prostora in ne stola, da se vsede). Ko je slišal njegovo željo in si jo zapisal, tedaj mu je obljubil, da zadeve ne bo ležati pustil. Potrpeljivost pa je morala pohajati slovenskemu ušesu, kadar je narekoval slovenski odvetnik stroješki približno takole: »Jaz stavi predlog, da naj c. kr. sodnija... za pravo spozna, da meni Janez Štempihar za to in za to 200 K itd. dolguje.« In našel se je odvetnik, ki je menil, da je to edino pravilno, ker sicer ne bi prišlo do izraza besedilo zakona (Antrag stellen, zu Recht erkennen itd.). Sicer takih slovničarjev med odvetniki ni veliko, dobe se pa le, in na žalost celo mlajši ljudje. Spačenka »predlog staviti« je tako razširjena in vdomačena, da se je splošno poslužuje, čeprav je naš »predlagati« krajše, nič manj razumljivo in pravilno ter ima samo eno »napako«, da je tudi slovensko. Če pa ne moremo drugače, kakor da rabimo samostalnik »predlog«, vezimo ga z drugim glagolom in ne s »staviti«. Stavijo se kože otrokom v šoli, ne predlogi pri sodniji ali zbornih. Da je slovenski »razsoditi« dosti krajši, lepši in smiselno pravilnejši, kot grda spačenka »za pravo spoznati«, tega gotovo nikomur ni treba dokazati.

Izgovor, da nam sedaj ne preti več nemščina in nemčurščina, da smo puritanci po ustanovitvi Jugoslavije nepotrebni, je ničev izgovor. Prvič ni res, da bi bila nemška nevarnost že odstranjena, drugič nam pa spačenke v jeziku ne delajo nobene časti. Proč z njimi! Prej ko se znebimo vseh znamenj tlačanstva, tem bolje. Puritanec.

X. oddelek ustave.

Poslanec Ivan Deržić: Gospodje narodni poslanci! Včeraj je imel zaključni govor gospod minister za konstituanto in je kot najvišjo utemeljitev zagovora glede VII. oddelka izjavil stališče, katero zastopa on kot predstavatelj vladnih strank in kot minister. Izjavil je, da opozicija ni homogena, ampak da je heterogena, da predstavlja nekaj konglomerat in da kot taka ne more pričakovati, da ji gre na roko (da ji pride nasproti) homogena vladna večina. Jaz ne vem, ali je ta vladna večina, ki je izglasovala VII. oddelek, res tako homogena; mislim, da je bolj heterogena nego opozicija, katere nastopa proti tej večini.

V navedeni trditvi je torej kulminiral govor g. ministra za konstituanto. Nato je prišlo glasovanje. Našlo se je samo par zastopnikov iz vladne večine, ki so pri glasovanju o posameznih členih vstali; vsi drugi so pa sedeli in s tem direktno, pri trditvi zaključnemu govoru g. ministra za konstituanto.

Morebiti bo oddelek X. zagovarjal v imenu vlade g. finančni minister in bo ta gospod minister prinesel in iznašel kako drugo napako, katero ima opozicija, ki nastopa proti tej vladi. Vsekakor bo imel lahko stališče proti vladni večini; kajti ta vladna večina bodi budget in kakšne naj bodo tam postavke, ampak ta vladna večina je mnenja, da mora kratkoročno glasovati za vsak predlog, ki pride od strani vlade, oziroma pri budgetu od strani finančnega ministra.

Radi tega je tudi ustavni odbor z večino glasov sprejel določbo, da ostane člen 113 neizpremenjen, da torej narodna skupščina ni suverena, da nima niti pravice, vnesti v budget nove postavke, niti pravice, že vnesene postavke povečati, ampak ima samo pravico, jih eventualno črtati ali pa zmanjšati.

Meni se zdi, da so gospodje na vladi bili nekaki mešetarji, ki si mislijo, da se bo v vsakem budgetu veliko več zahtevalo in da se bo potem lahko črtalo. Jaz ne vem, če je to pravilen način gospodarstva. Čitali smo v časopisju zadnje dni, da se je bil jako velik boj v finančnem komitetu za budget, katerega je predložil gospod minister vojne in mornarice za svoj resor. Navsezadnje so prinesli vladni časniki na uvodni strani visoko donečo slavošpevo, da se je gospod vojni minister vendar spomnil na svojo dolžnost kot državljani jugoslovanske države in se je dal »zglihati« tako, da se njegov budget za 1921/22 zmanjša približno za 300 milijonov dinarjev. Če vladna večina stoji na stališču, da ji člen 113 daje pravico, da lahko skupščina nekako »zgliha« previsoke postavke posameznih ministrov, da pa nima pravice, da sama vnese postavke, katerih

gospod minister iz gotovih razlogov ni sprejel v budget, je ta vladna večina jasno dokazala, da se ne zaveda dolžnosti, katere prevzame po členu oddelka X in katere bodo na ta način naprjene poslancem, ki bodo izvoljeni na podlagi te ustave.

Težko je zastopati stališče proti homogeni večini od strani heterogenih elementov. Tega se mi zavedamo; vendar pa bomo vztrajali tukaj, da Vam bomo nekakšna slaba vest, ko boste izglasovali posamezne člene.

Že pri III. oddelku sem poudarjal, da vladna večina glede bogastva, ki je pod našo jugoslovansko zemljo, ni našla niti besede, s katero bi deklarirala, da hoče bodoča generacija našega ljudstva to bogastvo varovati za last ljudstva in last države, ampak je šla preko vsega tega na dnevni red in je pustila najbolj pereča vprašanja bodočnosti naše države kratkoma ob strani. V četrtem odstavku 117. člena je deklarirano, da so rude, zdravilne vode in vrelci ter prirodne sile svojina države. Mi vsi smo pričakovali, da bo vladna večina vsaj v enem paragrafu ali vsaj v dveh ali treh vrstah, če že ne v celim paragrafu, v ustavi zajamčila, da se bo s časom evolucijski potom ne samo poddržalo, ampak direktno socializiralo vse ono bogastvo, katero leži v naši zemlji in katerega bo jugoslovansko delavsko ljudstvo vzdignilo iz te naše zemlje. Pričakovali smo vsaj to; vsaj to deklaracijo naj bi bila vladna večina dala. A niti tega ni hotela dati.

Gospodje! Če Vi pravite, da se bo to predpisalo z zakonom, da se bo v zakonodajni skupščini sklenil poseben zakon, kateri bo uredil vsa ta vprašanja: vprašanje rudnikov, vprašanje naše veleindustrije, vprašanje našega kapitala in naših bank, potem jaz dvomim, da bo naše jugoslovansko ljudstvo dobilo ta zakon tekotem prihodnjih 50 let, namreč tak zakon, ki bi odgovarjal potrebam našega delavskega jugoslovanskega ljudstva. Cisto gotovo je, da bo jugoslovansko ljudstvo tudi še pri prihodnjih in poznejših volitvah dalo svoje glasove zastopnikom meščanskih strank, ki bodo med tem časom izpremenile eventualno ime in naslov, tu in tam tudi kak paragraf svojih takozvanih načel, vendar bo v bistvu ostalo vse pri starem. Te stranke se bodo na vsak način trudile, da ostane vse to bogastvo v rokah privilegirancev.

Če se bo mogoče pozneje po težkem boju sklenil zakon, ki bo reševal vprašanje naših rudnikov in naše industrije, se jaz bojim, da bo ta zakon, če bo sploh kdaj prišel, prišel prepozno. Jaz za svojo osebo se bojim in imam zato razloge iz dosedanjega delovanja vladajočih strank, da bodo medtem prišli iz vseh delov sveta razni ljudje v našo državo, da si bodo ti ljudje potem našega in svojega kapitala, ki se bo strnil v eno falango, prisvojili vse naše rudnike in vso našo narodno industrijo. Če bo potem ta narodna skupščina na podlagi člena 117. hotela skleniti zakon o razlastitvi (nacionalizaciji in socializaciji), se bo naša vladna večina, ki bo rekla: gospodje zakonodajci, to se ne sme, to je tuj kapital; mi pridemo eventualno v lako velike neprilike z Angleži in Amerikanci, morebiti tudi z Avstranci in Kitajci. Jaz sem prepričan, da so si gospodje ustavotvorci iz vladne večine pustili v tretjem odstavku 117. člena odprta vrata, dokler ne pride čas, da bo fizično mogoče sprejeti take zakone, ki bi bili res v korist jugoslovanskega narodu. Ti ustavotvorci pomagajo, da se gotove kaste, gotove skupine ljudi okeršajo in da si zasigurajo za bodočo desetletja gospodarsko oblast nad jugoslovanskim delavskim ljudstvom.

Člen 118. govori o pregledovanju državnih računov in o nadziranju državnega in pokrajinskega budgeta. Mi imamo sedaj že dve leti in pol skupno državo, vendar do sedaj ni bilo predloženo nobeno poročilo takozvane glavne kontrole, in sicer niti za posamezne pokrajine, bodisi za prejšnjo Srbijo in Crno goro ali Hrvatsko in Slovenijo, še manj pa za celo državo. Tukaj dekretirate, da se člani glavne kontrole volijo iz kandidatne liste, katero sestavlja državni svet. Že dopoldne Vam je govornik iz opozicije povedal pravilno stališče, katero zastopamo socialisti vseh barv proti takemu stališču vladne večine. Jaz sem prepričan, da je gospodim iz vladne večine danes popolnoma vseeno, ali ta glavna kontrola obstoji iz toliko in toliko ljudi. Zanje je glavno to, da so ti ljudje vzeti iz onih krogov, kateri po njihovem mnenju v doglednem času še ne bodo dostopni raznim ljudim opozicijskim idejam, ampak da si bodo dotični ljudje šteli v čast, da so prišli v glavno kontrolo ne samo radi tega, ker imajo akademsko izobrazbo, ampak da si bodo šteli tudi v čast to, da so sploh prišli v kalkulacijo in da jih je državni svet predložil. Ti ljudje se bodo čisto gotovo izkazali za to hvaležne in se ta kontrola sploh ne bo vršila tako, da bi v opravičenih slučajih pospešila obklavljenje enega ali drugega vodilnega politika meščanskih strank, oziroma ministra, kateri ni pravilno ravnal z gotovim delom budgeta.

Ustavni odbor je sprejel samo en protipredlog opozicije, ko je izjavil, da soglašajo s tem, da se budget lahko po dvanajstih z ukazom podaljša za največ 4 mesece. S tem ste pustili zopet vrata vladi, oziroma ministrskemu svetu; kajti četudi imamo najbolj demokratično državo, kakor vsi poudarjate, vendar lahko nastopajo slučaj, da se gotova vlada znebi skupščine in da se volitve zavlečejo tudi za dalje časa. In v 4 mesecih se da precej napraviti, oziroma precej popraviti, če ima kdo vso oblast v svojih rokah.

Znabiti bode gospod minister ali gospod poročevalec, ki bo imel sklepno besedo, drugače motiviral stališče vladnih strank, ker so bodočo zakonodajno skupščino v 113. členu direktno degradirali in je niso priznali za najvišjo in suvereno oblast glede donošenja budgeta. Mislim pa, da tudi ta večina, katere se danes smatra za homogeno, ne dela prav, ako zakanodajni državni zbor, ki bo na podlagi te ustave vrhovno predstavništvo celokupnega jugoslovanskega naroda za bodočo desetletja, degradira in mu vzame najelementarnejšo pravico, to je pravico, da ta zakonodajna skupščina suvereno odločuje o vseh izdatkih in dohodkih, ki jih ima država v svoje gospodarstvu.

Vladne stranke utemeljujejo, da je to neobhodno potrebno, češ, da nikakor ne gre, da bi skupščina zvišala postavko, katero so sestavili strokovnjaki v posameznih ministrstvih in jo proglasili kot edino pravilno za dotični resor. To po mojem mnenju ne drži; na drugi strani pa to dokazuje, da se vladna večina ne zaveda, da s tem diskvalificira ne samo sebe, ampak tudi one, kateri bodo izvoljeni na podlagi ustave, katero boste sprejeli.

Jaz bi navzlic prepričanju, da bo prošnja zastoj, vendar prosil vladne stranke, da pristanejo na to, da se spremeni člen 13. in da se da zakonodajnemu državnemu zboru v njegovem bodočem delovanju v najvišji panogi, to je v panogi določitve državnih dohodkov in izdatkov, popolna suverena najvišja oblast v celi državi. (Odobranje.)

IVAN MATIČIČ:

Izdajstvo ob Piavi.

»Udari, prijatelj! Udari trdo in srdito, da bo zatrepetal strahopeti sovrag in se zgrudil na kolena strit in poražen. Udari, pravim, s svojim korom, in brez milosti pokončaj vse, karkoli se še upira našim nezmaganim armadam! Mi moramo naprej, razumeš, moramo prodrati in prebiti za vsako ceno! Tak je najvišji ukaz in to zahteva naša politična situacija.«

»Ne morem, ekselencia! Sedmi kor je izčrpan. Poprej devetindvajset mesecev v večnem boju in ognju na Krasu, je popolnoma oslabele. Saj veste, ekselencia: Sv. Mihel, Doberdob, Kostanjevica, Hudilog, Grmada, Fajti — ti trdi in slavni mejniki so mi požrli štiristo tisoč junakov, ki trohijo razmesarjeni in razsekani v raztrhilih grobeh nezabni in slavni. Oj, kako krvavo bi jih potrebovali zdaj tu na Piavi, saj veste, moj kor je uničen, razbit. Naskok za naskokom že sedem dni in noči, in ob tem hudoorju! A vse bi se bilo, če bi le bili mostovi. Kako naj donasamo hrane, streliva? Junaki so trudni in omahujejo. Kam z oslabljenimi in ranjenimi? Ali naj vse pahnemo Piavi v žrelo? Saj nam požre že pojemajočih dovolj in zabredlih.«

»Vem, vem, tovariš, vse to. Toda mi moramo naprej, razumeš! Mi moramo na Treviso za vsako ceno! Prosim te, ne vprašaj kako in kam, temveč udarimo še poslednjikrat z vsemi svojimi razpolagajočimi silami. Udarimo tako trdo, da se mora sesesti vse, karkoli se nam še upira. — Naprej!«

»Dobro, ekselencia, pa udarimo še poslednjikrat. Karkoli še razpolagam, vse na oltar domovine, vse v večno slavo naših nezmaganih armad! Poklon, ekselencia!«

»No, kako pa vi generale moj? Kako je pa z vašo divizijo? Žalostno, žalostno, kajne? Prokleta smola, prokleta neurje, prokleta Piava!«

»Ekselencia, štirinštrideseta divizija je doprinesla največje žrtve. Že na Krasu, na Fajti, na Sv. Gabrijelu, na gori mrtvaških glav, so obležali najboljši junaki mojih krdel, Piava pa nam preti s popolno pogubo in porazom. Oj, kako so se hrabro borili moji junaki vse te grozne dni in noči! Dvajsetkrat so naskočili, trikrat, petkrat na dan! Kot levi so se borili ti moji borci: naskakovali, odbijali in zopet napadali. Bil sem ponosen na nje. Ko jim je primanjkovalo živčevja, nisem bil v skrbeh, saj so vajeni stradanja, toda ko je pošlo strelivo, tedaj me je pretresla groza, ker zasluhl sem strašen poraz. Kako so prosili streliva, ne kruha, a nisem jim ga mogel dati! In tedaj je pritiskal sovražnik z vso silo. Oj, kako so se upirali ti borci, kako omahovali in umirali! In zakravelo mi je srce in razjokal sem se na razvalinah svojih slavni krdel.«

»Kako je zdaj stanje vaših polkov?«

»Ekselencia, mojih polkov ni več. Od njih je ostalo še nekaj raztepenih krdel, katerih stanje je žalostno in obupno:

pred njimi preteči in vedno močnejši sovražnik, za njimi naraščajoča in preplavljajoča Piava. Nekateri čete se pogrezajo že do kolen v močvirju, druge tavaajo sem in tja, iskajoč izhoda in prehoda. Sestradani so in polblazni.

»To je nezaslišano! Toda vseeno: mi moramo udariti še enkrat, gospod general, razumete, še enkrat za vsako ceno! Saj veste, Treviso, Benetke, kot je v našem načrtu. Vem, da je stanje strašno, toda ni izhoda. Zberite takoj svoje čete, strelivo pošljemo po letalcih, živeti po čolnih in nekaj čet rezerve. In čez dva dni udarimo poslednjikrat.«

»Nimam več vere v zmago, toda napnem pa še vse svoje oslabiljene moči, da odvrnemo strašni poraz, ki nam preti. Med svoje raztepane ostanke grom, in ko dobimo pomoč, jih pripravim še za zadnji naskok. Saj so dobri, vdani in sovražnika črtijo in dna duše. In to je glavno.«

»Naprej!« —

Nekaj dni nato pa je sopihala od Piave sem velika truma laških ujetnikov. Bili so veseli in židane volje in vzvikali so neprestano in na ves glas: »Evviva l' Austria!« — Le nekateri med njimi so bili mrki in potrli in molče so povešali glave. Blizu Piavona je obkolilo te laške ujetnike radovedno avstrijsko moštvo, in tedaj so pričeli Lahi na vse grlo: »Evviva l' Austria!« Avstrijci so jih pa zrlji molče in prezirljivo. Lahi so uvideli, da se Avstrijem ne morejo prilizniti na ta način, pa so pričeli nekaj drugega. Skodoželjno so se zarežali in pokazali s prstom na svoje žalostne in potrtne tovariše-ujetnike:

»Questi qua sono i vostri! — To so vaši izdajalci — Čehi!«

Avstrijci so zdajci presenečeni dvignili glave in pričel je splošen hrup in šum. Slovansko moštvo, kolikor je bilo navzočega, je bilo razkačeno do skrajnosti ob tem podlem izdajstvu. Pričelo je žugati laškim izdajicam in pretepli bi jih in osvobodilo češke legijonarje, toda nemško in madžarsko moštvo je bilo v veliki premoči.

»Sramujte se, izdajice podle! Tako znate plačevati svoje zveste sobojevnike! Fej! Izdajice laške! Sramota! Škoda čeških sinov, škoda vsake kaplje krvi, ki je bila prelita za tako zahrbtnen narod! Sramota za češke sinove, da nosijo znake in monduro vaše strahopetne armade! Fej!«

Tako je vzvikalo srdito skozi stisnjene zobe slovansko moštvo in se z gnevom obračalo proč.

»Pfui! Slavisches Gesindel! Ver-räter!«

Tako pa je vzvikalo nemško in madžarsko moštvo in klofute so padale po glavah čeških ujetnikov, ki so se bridko nasmehili in z zaničljivim pogledom ošinili svoje laške tovariše...

»Izdani ste, češki bratje, nesramno izdani, smrti izročeni!«

»Šteti so vam dnevi in ure. Izgubljeni ste!«

»Škoda vas, bratje, da ste se udinjali tem podležem!«

»Pfui! Aufhängen die Saubagage!«

»Niedermetzeln die Hunde!«

»Nein! Auf die Bäume mit ihnen!«

»Bravo! Evviva l' Austria!«

»Molčite vi, laški psi!« —

Tako je krikalo vsevprek in se pehalo in prerivalo po razteptani in umazani cesti...

»Ekselencia poraženi smo. Ves naš trud je zaman, vsi naši naskoki so bili odbiti, vsi naši napori in trpljenje, vse je bilo brezplodno.«

»Vem, generale moj, vem. Doživeli smo strašen poraz, ki ga ne bomo nikdar več preboleli. To je naša grozna daritev: ali veste, kaj se to pravi: sedemstotisoč mož in tisoč topov brezplodno darovanih na žrtvenik naše omajane države! Ali veste, kaj to pomeni: navzdol gremo odzdat! Priznati moramo: naše sile so zapravljene! In včeraj in danes in že sedem dni in noči besnim, blaznim in jočem nad svojo poraženo armado...«

»Zbral sem še enkrat vse svoje poslednje sile, kot ste mi ukazali, in udarili smo trikrat, desetkrat, saj ljudstvo je krotko, ubogljivo. Naskakovali so moji junaki, vsi besni in razkačeni, a ni šlo naprej. Prešinil jih je strah in polotilo se jih je malodušje, ker pred nami so bili — češki legijoni... Ti so se borili kot Levi, Ljuti, neizprosni, in ni je bilo več moči, ki bi prebila njih vrste. In morali smo popustiti za vsako ceno.«

»Ste jih kaj ujeli?«

»Ne, niti enega! Ekselencia, ti ljudje se ne podajo za nobeno ceno, že vedo zakaj. Rajši so si pogladi kroglo v glavo in bodalo v srce. Pač pa je bila ujeta na levem krilu truma Lahov in med temi je baje pomešanih tudi nekaj Čehov — in te izdajajo zdaj Lahi sami.«

»Haha, vem, vem! Tudi od drugje mi prihajajo taka poročila. Haha, gospod general, to je interesantno, kaj! Najprej pahnejo te zaslepljene v prvo linijo v najhujši ogenj, kjer vzdržijo največje naše navale, potem jih pa izdajajo! Fej, pa tako zavezništvo! Kot sem že ukazal, se imajo te češke izdajice takoj obrniti in ukleniti, pa postaviti vešala. Zato se pa lahko zahvalijo svojim laškim zaveznikom.« — — —

In uklenjenih je bilo v težke spones stoosedeset legionarjev in zadržanih dihi življenja trumi žilavih borcev. Med nehom in zemljo so viseli, mrtvi, očrneli, z globoko uklonjeno glavo...

Mimo pa so sopihale trume ugrabljenih Lahov, vriskajoče, pijane veselja in ginjenosti:

»Avanti l' Austria! Avanti per Roma! Morte al Re!« — — —

Kakor ihtenje sirot ...

Majske noči. Jezero, srebrno v mesečini. Valjčki božajo čolnič. Petje ... Čarobno ... Kakor ihtenje sirot, hrepenenje rdečih rož po solčnih žarkih, kakor vzdih v verigah se zvijajočih — in čuj — kakor vriskanje fanta, ki pojde k ljubici v vas. Pesem za pesmijo kipi iz njegovih prs in ona sklene roke in vsklikne: »Moj Bog.«

Utilnilo je petje, Valjčki božajo čolnič. Našle so se ustne in duši sta polni rdečih rož in solčnih žarkov — na bregu pa vriska fantič, ki pojde k ljubici v vas.

Razsvetljena dvorana. Ljudje — mnogo, mnogo ljudi. Med njimi ona. Duša ji trepeče. Komaj stoji na nogah. Danes poje on — njen bog — prvič pred občinstvom — in ona trepeče. Strmi v zazor — On — Aplavs — Kakor ihtenje sirot, hrepenenje rož po solčnih žarkih — kakor vriskanje fanta, ki pojde k ljubici v vas. — Majske noči — jezero — valjčki božajo čolnič — »Moj bog« pogleda — ostrmi. Zaničljivo zrejo njegove oči vanjo — iz prs pa kipi pesem o večni ljubezni — in ustne se krožijo v prezirljiv posmeh. Aplavz — hrup — vpitje »Moj Bog« ...

»... In kakor kraljica boš vladala na mojem gradu. Imela boš krasno spalnico — vso modro. Hodila boš ovita v svilo in pajčolane in glavo ti bodo venčali biserni diademi. Vozila se bova v krasnem vozu z belimi konjički upreženim. Mnogoštevilna služinčad Ti bo stregla in jaz — gospodar bom ležal na kolenih pred Teboj, svojo kraljico.«

Sladko se je nasmehnila in zaničljivo pogledala svojo skromno, skoro revno obleko. Saj je bila vendar rojena za visoko, visoko gospo.

»In v kratkem se peljem na Dunaj in Ti prinesem seboj krasne toalete. Moja nevestica mora biti lepa, vedno lepa kakor boginja.«

Oh, kako ga je ljubila ...

Odpotoval je. S trepetajočim srcem je čakala njegovega prihoda — in obleke, obleke — In vrgla je daleč od sebe svojo ubogo, revno oblekico, zaprla oči in sanjala o svili in baržunu, o zlatu in biserih in podstrešna sobica je postala krasna spalnica — vsa modra.

In drugi dan je dobila pismo od njegove žene.

Pomlad. Solnce. Razpoloženje. Drevesa. Cvetice. Vonj. Mladenič. Deklica. — In vse tiho. Veličastni, pobožni mir pomladne noči.

Mladenič (nežno): »In potem sem videl Vas, kako ste sloneli ob stebri, malo trudni od plesa, razgreti, v obrazu lahna rdečica ... Videl sem Vas prvič ... Potem dva tedna kasneje v gledališču — sedeli ste v tretji loži levo s svojo mamo, v temni svileni obleki, lase priprosto počesane ... in bili ste lepi ...

Dekle: (molči.)

Mladenič: »... Na plesu ste bili tudi že lepi, a v gledališču ste bili še lepši ... in ... in ko sem Vas videl tretjič, ko sem Vas spoznal onega večera ... veliko, veliko lepši ... in od tedaj ste vidno lepši in sedaj ... sedaj ...

Deklica: (molči.)

Mladenič: »... Ne morem več molčati ... Sedaj ste najlepša, tako lepa, da ne morete biti lepša in ... in ...

Deklica: (molči.)

Mladenič: »In sedaj moram povedati, da Vas ljubim, da ... da ...

(Tiho, pavza.)

Mladenič: »Za božjo voljo kaj Vam je — zakaj ste tako blede?«

Deklica: »O nič ... Preveč sem se najedla piškotov. Kar nadaljujte.«

Razne vesti.

Edinost z dne 23. junija 1921.

Žrtve tujcev. Posledice rapalske pogodbe pričenjajo delovati in tako je končana tudi črnogorska vojska kralja Nikite. Kakor poroča »Piccolo« od 22. junija so bili preostanki črnogorske vojske v Italiji, ki naj bi izvojevali Nikiti zopet prestol, razoroženi in bi se imeli odpeljati ali v Rusijo ali pa v Črnogoro — v koncentracijske tabore. Naravno, da je razpust armade silno zadel Črnogorce, ki sedaj bridko kolnejo Italijo, ki jih je zapustila in »izdala Srbom«. Toda plačilo tujcev je bilo vedno nehvaležnost in Črnogorci so pač zelo naivni, če so pričakovali kaj drugo. Bili so Italijanom potrebni, ko so jih rabili ti kot orožje za sklenitev za Italijane ugodne rapalske pogodbe, toda sedaj je ta sklenjena in Črnogorci morajo iti. Bojimo se le, da Črnogorci ne bodo izpoznali resnice, da namreč nikdar ni dobro iti s tujcem proti bratu in da zato udarca ne bodo prenesli tako ko treba, kot maščevanje bratomornega dela ...

Črnogorski major Nikolajević, ki je bil kot piše »Piccolo«, 17 krat ranjen, si je pogladi dve krogli v srce, ker ni mogel prenesti tega, da bi bil razorožen in odraavljen v koncentracijski tabor. Težko ranjenega so pripeljali v bolnico. »Piccolo« toči za njim krokodilove solze. Ubogi Črnogorci, ki jim verujejo.

S slavo pokrita laška armada. Največji vihar je izzval v laškem parlamentu dr. Wilfan, ker je dejal, da trpi naše ljudstvo v Primorju tudi od nasilja ital. vojske. Vse se je vzdignilo proti njemu in sam Giolitti je protestiral proti temu, ker je to napad na laško armado, ki da je s slavo pokrita. Rečemo samo, naši Dalmatinci in Bosanci, ki so tako pogosto gledali italijanskim vojakom v hrbet, so se prav nebeško zasmeli, ko so zaslišali slavo pokriti laški armadi. Nismo vedeli, da je Giolitti tudi Ammorist.

Že groze. »La sera« od 22. junija poroča, da so imeli fašisti radi govora poslanca Wilfana v laški zbornici posvetovanje. Da bi imeli ti novi dobri barbari veselje proslaviti sebe z novimi zločini je izven dvoma. Toda za vse pride še obračun.

Giunta, tržaški voditelj fašistov, je izjavil, kakor poroča »La sera«, da naj bo poslanec Wilfan uverjen, da ne postane Trst nikdar slovanski, ker ga varujejo fašisti, ki so pripravljeni na vse. Ali je morebiti gospod Giunta pripravljen tudi na to, da odleti lepega dne iz Trsta.

Giunta, smešni junak v aferi Toggenburg, proslavlja dalje laško kulturo. Poslancu Wilfanu je zalučal psovko: opica, na katero je dr. Wilfan s smehom odgovoril. Bil je to najboljši in najbolj efekten odgovor.

Naročajte Jugoslavijo!

Volja naroda.

Ni je sile, ki bi mogla preprečiti ujedinenje Nemške Avstrije z Nemčijo. Ljubezen, zavest, srd, maščevanje, to je sila, ki podere in prebije vse zapreke in ovire, sila, ki pozna samo **narodno** mejo! Kako silno nas bolijo naši koroški in primorski bratje in kaj drugega je edini naš cilj kot končno popolno ujedinenje. Avstrijski Nemci dozda niso poznali te bridke boli, katera nas grize že vse življenje. Avstrijski Nemci so bili pod staro Avstrijo siti belega kruha, preobestni ob vedno napolnjenih jaslji; protekcija in »rešpekt« na vseh koncih in krajih. A zdaj šele so spoznali, da so sami, zapuščeni in silno revni, obubožani. Zatekali so se teh par lačnih let zdaj sem zdaj tja; niso se mogli dovolj

orijentirati, niso se hoteli zavedati, da so poraženi in najbrže niso hoteli verjeti, da so osamljeni in izčrpani do kosti. Zanašali so se na Pariz, upali na Ameriko, zatekali se k Lahom in verovali menda celo v čudeže. Od nikjer ni rešitve. In svet se danes čudi in zgraža in jih roti, ko so končno nastopili svojo zadnjo pot, pot narodnega ujedinenja. Kdo naj jim to zameri, kdo naj to prepreči?

Volja naroda se ne da ustrašovati, se ne da trajno zatreti, ljubezen od naroda in narodna zavest se ne da iztreti iz src. Pokazale so to prav posebno zadnje volitve v našem zasedenem ozemlju na Koroškem. Neomajana narodna zavest, srd in sovraštvo preplavljata cele dežele in ta poplava je hujša od hudournikov, ta ogenj je hujši od največjih požarov; ne da se zaježiti, ne pogasiti, ne udušiti.

Narodu kar je narodovega, nemštvu kar je nemškega — a nam kar je našega!

Naša narodna meja na Koroškem gre daleč tam za Gosposvetskimi poljem in tam za Beljakom, a v nemškem robstvu ječi stotisoč naših bratov, in njihova volja je, da se združijo prej ko mogoče z Jugoslavijo, kamor spadajo. Razumete, nemški sosedje! Volja stotisoč naših bratov je, da se za vselej otresejo vašega nasilnega jarma in da se združijo z brati iste krvi in istega duha, kot se želite združiti vi. Bog z vami in pojdite kamor vas vleče srce in ljubezen! Razumimo se za vse večne čase in žalosten in bidek vam spomin! Loči pa naj nas pravična **narodna meja** in mir je zasiguran vam in nam.

Narodu, kar je narodovega!

Za kratek čas.

Tipkarska hiba.

Pišoč o silnem navalu Nemcev na francoske čete ob Marni, sem po tujih vzgledih imenoval žilavi odpor na ta pritisk na Marno — čudež na Marni. Tipkarica je pa ustvarila iz te slavne reke — Mamo!

Židovske cene.

Mož pred trgovino: »Ali si drago plačala?«

Žena: »Židovske cene!«

On: »Torej si žido kupila?«

Koristen pregovor.

— Kaj so si neki Lahi mislili, ko so bežali od Kobarida proti Furlaniji?

— Gotovo jim je prišla na um dolenjska prislovica »Potecin je bolji kakor potrpin«.

Michel Zévaco:

Prvo poglavje. Čarovnica.

I.

Ljubezen.

Pred nami se razgrinja jasno in toplo jesensko jutro leta 1536. Stari Pariz kralja Franca I. diha v polni radosti življenja. Na Grevskem trgu se preriva pisana množica perotinaric in sadjark, zalih cvetličaric in brzonogih sladčičark z izpodrečanimi krili; to vam je krika, vika in kramljanja! Pariz se izteza na solncu in se smeje... Smeje se, dasi vidi baš na tem trgu, v tem zlatem solnčnem jutru nekaj strašnega in grozečega: dvojce vešal. In sredi med njimi grmado...

Komu so namenjena ta vešala? Komu grmada?

Glas trobente se razleže v jutranji hrup: evo kraljevega glasnika na iskrem konju! Glasnik razvije svoj pergamen ter čita z donečim glasom:

»V imenu kralja... Mi, Jeronim Gerlaine, zaprišezeni kraljev glasniki, poslani po njega svetlosti gospodu de Croixmartu, velikem profosu in vrhovnem sodniku, naznanjamo vsem tu navzočim:

S kraljevim ukazom je zapovedano imenovanemu gospodu de Croixmartu poiskati, prijeti in usmrtiti brez posebnega sodnega postopanja vsakega čarovnika, čarovnico, vedeževalca ali drugačnega služabnika hudičevega, ki predrzno uganja svoj kleti posel v prestolici kraljestva.

Vsak zvesti prebivalec tega dobrega mesta je pod kaznijo, da ga pošljejo na kraljeve galeje, dolžan naznaniti omenjene peklenske hlapce. Da se kraljeva zapoved točno izvrši, je gospod de Croixmart velel postaviti potrebne grmade: eno na Svinjskem trgu, drugo na trgu Naše Gospe, tretjo na Grevskem trgu.

Zakaj takšna je kraljeva najmilostlivejša volja?

Zbrana množica se razkraplja na vse strani. Z mrmranjem groze in zamolklimi kletvami sovraštva gre ime velikega profosa od ust do ust.

V senci visokih topolov na koncu Grevskega trga stopata mlad mož in mlada devotka počasi ob reki Sekvani.

S svojo nežno, vitko postavo in težkimi plavimi kitami je ona podobna tistim pravljeno krasnim devicam, ki se prikazujejo človeku v njegovih najlepših snih.

Njen spremljevalec je nenavadna pojava. Njegov obraz je poln trpke moške lepote. Nekaj genialnega mu ozarja visoko čelo. V njegovih črnih očeh se menjava neizrekljiva nežnost z izrazom nadnaravne sile duha.

Sedla sta na kamenito klop. Roko v roki, oko v očesu gledata na smaragdno gladino reke. Človek bi rekel, da vidi vtečeno pesem ljubezni. Nekakšna družabnica, ki jima sledi za petami, pristopi k njima in veli s poklonom:

»Marija, maša je končana; čas je, da se vrnete domov.«

»Samo še minuto, Bertranda,« vzdihne dekle.

»Ostani še pri meni!« mrmra goreče mladi mož. »Saj moram itak kmalu iz Pariza... Odpotovati moram za dolgo časa — morda za vedno! — in te pustiti samo, še preden si mi povedala, kdo si... Velela si mi potrpeti in spoštovati skrivnost, s katero se obdajaš; ubogal sem te in te še ubogam, čeprav se odpravljam za očetom... za svojim prijateljem, gospodarijem in bogom na tej zemlji. Saj veš, da je moral moj oče pobegniti v Montpellier. Obtožen je čarodjstva; grmada mu preti, Croixmart ga sleduje...«

»Croixmart!« vzdihne mladenka. Prebledela je kakor zid.

»Moja uboga mati se čudi, zakaj se obotavljam odriniti v Montpellier. Ah, ona ne ve, da imam tukaj tebe!...«

„NOSTRADAMUS.“

»Renaud! Ljubljani moj, Renaud!« šepne Marija, trepetaje. »Jutri zveš vse, kar moraš vedeti o meni. Zakaj še danes se hočem posvetovati z ženo, ki vem, da bo pokazala moji srčni tesnobi pravo pot...«

»Z ženo?« misli Renaud. »Gotovo s svojo materjo. S kom naj se posvetuje, ako ne z njo?«

»Pojdiva, gospodična,« sili spremljevalka, »zadnji čas je že...«

Toda Marija ne sliši. Vsa je zamišljena, vsa v sanjah. Nato pa upre svoje nežne velike oči v ljubimca.

»Renaud, tako zelo te ljubim za tvojo vdanost. Vse več in vse moreš, ako le hočeš. In vendar si mi dovolil, da sem ostala neznanka. Toda jutri ti povem tu, pod temle topoli zakaj sem trepetala in skrivala svoje ime. Povem ti, kod sem, čeprav je morda odveč. Moje ime je Marija, in ti, dragi, me ljubiš. Tvoje ime je Renaud, in jaz te obožavam. Ali je treba več? Obožavam te; brez pomišljanja bi zaklicala svojo srčno vsemu Parizu. In ako pomislim, da še ni mesec dni, kar te poznam — ako se spomnim skrivnostne, neodoljive sile, ki je hipoma vsadila v moje srce to ljubezen, se mi zdi, da se mi meša v glavi...«

Krčevito stiska Renauda za roko.

»Bila sem na ulici,« nadaljuje, kakor bi se ji sanjalo. »In zdajci sem vsa vztrepetala od nemira. Nehote sem se ozrla in sem zagledala tebe. In že sem čutila, da se je porodil tisti trepet moje duše iz pogleda tvojih oči, ki so me prešinjale s čarodjino silo...«

»S čarodjino silo?« se zdrzne mladi mož.

»Kako naj rečem drugače? In ti si pristopil k meni ter si dejal: Pomirite se. Držati vas hočem le z vašo lastno voljo, ne s svojo. Še hip ali dva, in ne bom več vedel, kje ste. Kdo ste in kakšnih ljudi, mi je neznano. Toda ako me ljubite, pridite mi jutri povedat pod topole na Grevskem trgu. — In šel si, ne da bi se ozrl. Ko sem se vrnila domov, sem plakala; na kolenih sem hotela moliti za srčni mir. A moje misli, ki sem jih pošiljala k Bogu, so vse hitele k tebi.«

»Ljubica oboževana!« vztrepeče Renaud.

»In drugo jutro sem se odpravila k maši, s trdnim namenom, da te izbršim iz svojega srca. Toda namestu k Sv. Germanu Auxerrskemu so me privedli koraki semkaj, pred tvoje obličje. Od tistih dob je vsako jutro moja maša tu.«

Renaud je zamišljeno sklonil glavo na prsi.

»Da,« mrmra kakor sam pri sebi, »držati te hočem le s tvojo lastno voljo. Čakal bom...«

»Jutri, Renaud!... Jutri ob tej uri boš vedel, koga ti je prositi moje roke!«

Mogočna radost pretrese mladeniča do dna srca. Vstala sta. Njiju roke se stiskajo v slovo. Pogled žari v pogledu. In njiju ustnice šepetajo:

»Jutri... oh, jutri!...«

A hrup se širi po Grevskem trgu. Na čelu oddelka strelcev jaše velikaš orjaške postave in pretečega obraza.

»Prostor gospodu de Croixmartu!« kriči osorno strelni oficir.

Marija je prebledela kakor lilija na polju. Renaud je stisnil pesti. Kakor zlovesčja prikazen izginja v dalji baron Gerfaut, gospod de Croixmart, veliki profos in vrhovni sodnik; ki išče svojih žrtev...

Izdajalka.

Renaud je odšel. Marija stopa dalje po Grevskem trgu, toda ne proti bogatemu dvorcu, ki ji ga kaže spremljevalka.

»Bertranda,« vpraša zdajci dekle, »kje stanuje žena, ki vidi bodočnost in prošlost?«

»O Jezus! Pa ne da bi bili namenjeni v hišo te čarovnice?«

»Komu naj se zaupam?« vzdihne žalostno Marija. »Da, če bi moja mati še žive!... Bertranda, za vsako ceno moram govoriti s to ženo. Ali mi nisi

rekla, da deli vsem, ki prihajajo k nji, dragocene nasvete?«

»Gotovo da. In razentega izkazuje revežem toliko usmiljenja, da jo imenujejo dobrotljivo Milost. Vse to pa je le zvijača hudičeva. Ako jo kdo naznani, se bo cvrla na tistile grmadi...«

»Kdo bi mogel biti tako hudoben, da bi izdal blago ženo?... Kako praviš, Bertranda, da ji je ime?«

»Pravijo ji, gospa. Nihče ne ve, ali ima sploh krščansko ime, niti ne, kdo je, odkod se je vzela in kam hoče priti, v nebesa ali v pekel. Njeno stanovanje pa je tamle, baš nasproti dvorca vašega očeta, gospoda...«

»Tiho!« se zdrzne Marija z grozo. »Počakaj me tu.«

In že je potrkala. Vrata se odpro. Mladenka stopi v dvorano, ki je opremljena z lepim, rezljanim pohištvom. Stanovalka te hiše ji prihaja naproti. Petdeset let ji utegne biti. Njeni lasje so beli, toda obraz je mlad. Vse njene črte so polne milega dostojanstva. Prijazno posadi zbegano in preplašeno Marijo na stol ter jo prime za roko, govorec ji z nežnim, otožnim glasom:

»Umirite se, dete moje, in povejte mi, kaj vas teži. Iz srca rada vam hočem pomagati, ako je v moji moči.«

»Oh,« zamrmra Marija, »že zdaj čutim, da je pri vas tolažba zame. Vaš glas me tolaži kakor glas drugega bližnjega človeka. Moja skrb pa je tale...«

Dekle obmolkne; trepetčeta ji duša in telo. Toda, gospa, veli z dobrotnim nasmeškom:

»Zaljubili ste se. Nič ne tajite. In prišli ste vprašat vedeževalko, ali vas on ljubi... in ali boste srečni, kadar boste nosili njegovo ime?«

»Ne, ne!« vzklikne Marija iz dna svoje nedolžne duše. »Da me ljubi, to vem. Vem, da bom srečna, kadar bom njegova za zmerom. To ni tisto, kar mi teži srce. Moja bol je drugačna: ime, ki ga nosim, preklinja tisoč in tisoč ljudi. Še tisti, ki ga ljubim, sovraži to ime iz dna duše. Jaz pa,« doda mladenka, topeč se v bridkih solzah, »kakorkoli ljubim zaročenca — svojega očeta ne ljubim manj. In to je moje gorje. Ako pred zaročencem izrečem to kletno ime, ki on še ne ve, da je tudi moje — ali me ne bo pehnil od sebe?... To mi povejte, gospa! Vi, ki vas imenuje ljudstvo dobrotljivo Milost, recite mi, ali ne bom jutri najbolj nesrečno in najbolj obupano bitje pod soncem...«

Nekaj hipov zre gospa z globoko pozornostjo in nežnim sočutjem na ubogo dekle.

»Nu, dete moje, ako hočete slišati moj svet, mi morate predvsem povedati ime svojega očeta.«

Marija zardi in prebledi po vrsti; obotavlja se, plašno gleda okrog sebe; nato se skloni k gospe ter ji šepne svoje strašno, kletno ime. Gospa, se strese in odskoči. Vsa blede je. Z zgovorno sumnjjo se upira njen pogled v devojko.

Toda pomalem se vrne v vedeževalkine črte prejšnji mirni otožni izraz.

»Ne,« zamrmra, majaje z glavo. »Nemogoče je, da bi bil ta čisti otrok naročena vohunka. Dete moje,« povzame na glas ter prime Marijo spet za roko, »tudi meni je storil vaš oče obilo zla. Nekega dne sem mu v obraz zaklicala prekletstvo, ki mi je kipeło iz duše... Da, strašno je biti hči moža, ki izroča nedolžne ljudi krvniku. Smrt spremlja vašega očeta!«

Mladenka vzdihne z rokami, kakor bi prosila milosti.

»Sam Bog vas je napotil k meni,« povzame gospa s slovesnim glasom. »Ker ljubite svojega očeta, bo morda otet...«

»Otet?« jekne dekle.

»Da, dete moje. A zdaj je treba, da mi poveste še, kako je ime vašemu zaročencu.«

»Tako,« trepeče Marija vsa prestrašena. »Najprej mi povejte — oh, rotim vas na rane Kristove! — razodinite mi, kakšna nevarnost preti mojemu očetu!... Usmilite se!... Oh, vidim, nekaj strašnega ste čitali v bodočnosti mojega očeta!...«

»Da, nekaj strašnega...«

»Rešite ga!« zaječi Marija.

Gospa se zamisli. Njeno obličje je dobilo mahoma izraz neukrotne volje; njene krasne črne oči se svetijo z neznošnim bleskom.

»Rešim naj ga?« izpregovori nazadnje. »Naj bo. Zaradi vas, ki ga ljubite, bo vaš oče otet. Kakor hitro se vrnete k njemu, recite mu, naj ostane tri dni doma, ako noče umreti.«

Marija vzklikne s šibkim glasom in vstane.

»Recite mu,« povzame čarodejka, »da mora v teku teh treh dni odložiti svoj posel... A predvsem naj se ne kaže nikjer: razsekali bi ga, razmesarili in raztrgali na kosce...«

Marija ne posluša več. Planila je k vratom. Oh, posvariti očeta, še to minuto! Oče je prvi, ljubezen pride potem na vrsto! Vrniti se hoče kesneje, da izve, kaj naj reče Renaudu... Gospa je ne utegne ustaviti; izginila je.

»Ta nagli odhod!« zamrmra gospa v strašni sumnji. »Pa ne, da bi bila res vohunka?... Kdo ve? Ta človek je zmožen sleherne zvijače, kakor je zmožen vsakatero okrutnosti. Oh, jutrišnji dan naju ne sme več najti v Parizu!...«

Marija je krenila naravnost preko Grevskega trga. Stopila je v sijajen dvorec, ki je poln stražnikov, častnikov, halebardirjev in strelcev. Trepetaje se približa jezdecu visoke postave in trdega obraza, ki je pravkar skočil s konja na dvorišču.

»Hči!« zarenči ta mož in zgrbanči obrvi. »Kako da se vračaš tako pozno od maše? Odkod ta zmeda na tvojem obrazu? Kaj se godi?«

»Oče!« zaječlja mladenka, »tako moram govoriti z vami; za vaše življenje gre!«

»Za moje življenje!« se porogljivo zasmee velikaš in se ponosno ozre po svojih vojnikih. »Moje življenje je dobro zavarovano. A vendar, naj bo; čakaj me v svoji sobi.«

To reši skomigne z rameni, dočim krene Marija po stopnicah.

»Moje življenje!« povzame nato zamolklo, pobesivši glavo. »Da, vem. Ves narod me sovraži huje od samega peklensčaka. Kletve se oglašajo za menoj, kjerkoli se pokažem... Toda jaz bom močnejši. Tista ženska z belimi lasmi me je preklela — da. Prerokovala mi je, da me razsekajo, razmesarijo, raztrgajo na kosce kakor psi jelena... Oh, da bi mogel najti to žensko!«

In velikaš se obrne proti stopnicam, ki drže v njegove sobane. Pred njim teče paže in kliče:

»Prostor gospodu de Croixmartu!«

Ta dvorec je dom velikega profosa in vrhovnega sodnika. Velikaš je tisti, ki ga kolne ves Pariz. Marija je hči barona Gerfauta Croixmartskega!...

Veliki profos stopi v prostorno sobo, opremljeno s kraljevskim sijajem. Njegova hči kleči na molilniku in skriva glavo med dlani. Nekaj hipov jo gleda molče in stiska pesti, mrmraje sam pri sebi:

»Kaj bi bilo z njo, če bi me res ubili?... Ženska je dejala, da bo prekletstvo nad menoj in nad mojimi potomci do poznega kolena...«

Srdito strese glavo in se dotakne Marijine rame. Hči se zdrzne in vstane; tako blede je, da pograbi okrutnega velikaša strah.

»Oče!« zaprosi mladenka s sklenjenimi rokami, »prisrzite mi, da se tri dni ne ganete z dvorca!«

»To so muhe. Preveč sem te razvadil, Marija... In kako te ne bi, dete, ko si moje vse na svetu. Ti... in pa moja vnema za javni mir in red. Vsa moja ljubezen se okleplje tebe; vse moje sovraštvo velja čarodejem in krivovercem...«

»Oče,« povzame Marija, drgetaje v neodoljivi grozi, ki je silnejša od njene volje — »oče, še danes morate odložiti dostojanstvo vrhovnega sodnika.«

Strašni baron se zagrohoče na ves glas.

»Danes! Odložiti ga danes, ko se (Dalje prihodnjič.)